

DUSAN SINDJANSKI

Απαιτείται περισσότερη αλληλεγγύη στην Ευρώπη

Συνέντευξη στους Θανάση Κάλφα και Michel Theys

Ο Dusan Sindjanski, ιδιαίτερα δραστήριος σύμβουλος και συγγραφέας επί ευρωπαϊκών θεμάτων, αποτυπώνει τις απόψεις του για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα παγκόσμια δρώμενα και την κρίση που διανύουμε.

Ο Dusan Sindjanski είναι επίτιμος πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πολιτισμού, ειδικός σύμβουλος του προέδρου της Ε.Ε., Μανουέλ Μπαρόζο, ιδρυτής του τμήματος Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Γενεύης και συγγραφέας πολλών βιβλίων για την Ε.Ε.

Παλαιότερα είχε διατελέσει και πρόεδρος του Ιδρύματος Λάτση. Η ιδιότητα που εκείνος ξεχωρίζει πάντως είναι πρόεδρος της Ελβετικής Επιτροπής για την Επιστροφή των Μαρμάρων, ενώ προ τριετίας του απεδόθη η ελληνική υπηκοότητα.

CFO Agenda: Η αισιοδοξία που έχετε σας δίνει την αίσθηση ότι η ζώνη του ευρώ θα είναι σε θέση να βγει από το τούνελ; Το ενιαίο νόμισμα έχει ακόμα μέλλον; **Dusan Sindjanski:** Θεωρώ ότι θα βγούμε γιατί δεν μπορούμε να αποτύχουμε. Το οφείλουμε στους Ευρωπαίους, στις επόμενες γενιές, στους εαυτούς μας. Θα ήταν πραγματικά μια καταστροφή, αν δεν υπήρχε μέλλον! Όλοι γνωρίζουμε ότι καμία από τις ευρωπαϊκές χώρες δεν είναι σε θέση να διαχειριστεί μια τέτοια κρίση. Εάν αυτή η κατάσταση συνεχιστεί, μια μέρα, ακόμα και η Γερμανία θα επηρεαστεί από την κρίση - παρόλο που είναι σε καλή κατάσταση τώρα σε σχέση με την κακή οικονομική θέση που ήταν πριν από δέκα χρόνια. Το ευρώ είναι ένα avant-garde εργαλείο, ένα πρωτοποριακό εξαιρετικό εκ των προτέρων εργαλείο, που όμως ακόμα και σήμερα λειτουργεί διακυβερνητικά. Προσπαθεί να απαλλαγεί από τις παιδικές του ασθένειες, να απελευθερωθεί. Πιστεύω ότι υπάρχει επίγνωση επί συγκεκριμένου σχεδίου και αυτό είναι κάτι που με καθησυχάζει.

Αυτό είναι αλήθεια από οικονομική άποψη, αλλά σε νομισματικούς όρους, δεν είναι η ουσία του φεντεραλισμού μέσω της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας; **Ακριβώς!** Μίλησα επί μακρόν με τον Jean-Claude Trichet πριν από λίγο καιρό και είμαι σίγουρος ότι έχει διαμορφώσει ένα μεγάλο ομοσπονδιακό όραμα σε διάφορους τομείς. Ο κ. Trichet τονίζει επίσης την ανάγκη να συμμετάσχει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε μία δημοκρατική νομιμότητα για τη ζώνη του ευρώ, για να μπορέσει η τελευταία να λειτουργεί αποτελεσματικά. Αλλά το όραμα του κ. Trichet είναι αποκλειστικά οικονομικό. Νομίζω ότι πρέπει να πάμε πέρα από αυτό διότι η ιστορία διδάσκει ότι δεν υπήρξε νομισματική ένωση χωρίς πολιτική κυριαρχία. Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με αυτό το δίλημμα και το μέλλον θα βασίζεται σε πιο ομοιογενείς τομείς από την Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Θα μπορούσατε να δεχθείτε ότι η Γερμανία επιβάλλει την πολιτική της που ευνοεί τους εταίρους της; Μια

«Η ΜΟΝΗ ΑΣΦΑΛΗΣ ΑΓΟΡΑ ΓΙΑ ΕΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ. ΩΣ ΕΚ ΤΟΥΤΟΥ, ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΕΠΙΣΗΣ ΝΑ ΑΝΗΣΥΧΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ! ΑΥΤΟ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ, ΕΓΩ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΤΟ ΑΠΕΥΘΥΝΩ ΣΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ»

εθνική πολιτική σε μέλη μιας ομάδας που είναι πολύ διαφορετικά;

Ο κ. Trichet μου εξήγησε ότι το πρόβλημά του ήταν να σώσει τις τράπεζες και το χρηματοπιστωτικό σύστημα και να αποτρέψει την πλήρη κατάρρευση. Η Ευρώπη εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει το 20% της παγκόσμιας αγοράς και οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν εκείνες που βρέθηκαν στο χείλος του γκρεμού αυτή τη φορά. Έτσι, η διάσωση των τραπεζών έγινε πρώτη προτεραιότητα, ενάντια στις συμβουλές της Γερμανίας. Επέκτεινε την αποστολή της ΕΚΤ και - αν και δεν αναγνωρίζεται σαφώς - πάλεψε ενάντια στη Γερμανία, η οποία δεν είχε κανένα τέτοιο όραμα.

Από τα μειονεκτήματα που μπορούμε να αναφέρουμε είναι η τύχη που είχε η μη έκδοση των ευρωομολόγων. Χάσαμε την ευκαιρία να αναπτύξουμε μια σειρά από δανειοδοτικά προϊόντα μέσω των ευρωομολόγων, που είναι μεν περιορισμένη αλλά από την άλλη αποτελεσματική για να γίνουν επενδύσεις σε νέους τομείς που απαιτούνται για να καταστεί η Ευρώπη ανταγωνιστική. Θα είχαμε δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, θα εφαρμόζονταν νέα εκπαιδευτικά εργαλεία και θα είχε δημιουργηθεί ένα κίνημα, μια δυναμική. Αλίμονο όμως, προτιμήθηκε ένα ασταμάτητο σφυροκόπημα. Αποτέλεσμα; Πριν από ένα χρόνο, συναντήθηκα με τον εκπρόσωπο της Volkswagen στην Ελλάδα ο οποίος μου είπε: «Είχα εκατό καταστήματα της Volkswagen. Έπρεπε να μειώσω σημαντικά τον αριθμό αυτό. Είχα περίπου 200 εργαζόμενους. Τώρα έχω μόνον είκοσι πέντε. Και αυτή η μείωση δεν έχει τελειώσει: κανείς δεν αγοράζει πλέον αυτοκίνητο ...» Και ειδικά τα γερμανικά αυτοκίνητα.

Στο πλαίσιο αυτό, πρόσφατα γράψατε ότι η λιτότητα που επιβάλλεται χωρίς μέτρο είναι μια δαμόκλειος σπάθη που πλανάται πάνω από τη δημοκρατία στην Ελλάδα, αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη και πέραν αυτής, σε έναν κόσμο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Ποιο το αποτέλεσμα;

Στην Ευρώπη, είμαστε αλληλοεξαρτώμενοι. Όταν υπήρξε το ξέσπασμα της κρίσης, η Γερμανία πωλούσε στην Ελλάδα τα υποβρύχια, τα όπλα, τα αυτοκίνητα της... Έχει χάσει μια αγορά. Μια μικρή αγορά; Ναι, αλλά αυτό συμβαίνει σταδιακά και σε άλλες χώρες. Παρόλο που το γερμανικό αυτοκίνητο συνεχίζει προς το παρόν να πωλείται πολύ καλά εκτός της Ένωσης, το γεγονός ότι η Ευρώπη αποτελεί την πιο ασφαλή αγορά παραμένει. Αρκεί η Κίνα να θεσπίσει μια νομοθεσία, ανακοινώνοντας ότι θα κατασκευάσει τα δικά της αυτοκίνητα, με το πρόσχημα της μείωσης των μετακινήσεων για την καταπολέμηση της ρύπανσης, και καταλαβαίνετε ότι τα γερμανικά αυτοκίνητα θα αποκλειστούν εντελώς από την αγορά της... Θα προκληθεί μια δυστυχία που βιώνουν, για παράδειγμα, σήμερα οι Ελβετοί ωρολογοποιοί. Η μόνη ασφαλής αγορά για εμάς είναι αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως εκ τούτου, θα πρέπει επίσης να ανησυχούμε για την υγεία της και για το μέλλον της! Αυτό το μήνυμα, εγώ προσωπικά το απευθύνω στους Γερμανούς και όχι μόνο.

Οι Γάλλοι δεν θέλουν περισσότερη πολιτική αλληλεγγύη, περισσότερη μοιρασμένη κυριαρχία;

Είμαι πεπεισμένος ότι η Γαλλία έχει ένα δυνατό τραπουλόχαρτο στα χέρια της. Η ανάλυσή μου είναι πολύ απλή. Στο οικονομικό μέτωπο, η Γερμανία ηγείται καλά, η Γαλλία είναι λίγο αδύναμη. Αλλά στο πολιτικό μέτωπο, ποια φωνή ακούμε σε παγκόσμιο επίπεδο; Δεν είναι η Γερμανία, αλλά η Γαλλία. Ποιος είναι που εμπλέκεται; Ποιος έχει στρατό; Ποιος εξακολουθεί να έχει πυρηνική ενέργεια; Ως εκ τούτου, η Γαλλία έχει περιουσιακά στοιχεία που δεν τα εκμεταλλεύεται. Αυτός είναι ο λόγος που έγραψα ότι η Γαλλία θα πρέπει να προτείνει στη Γερμανία ότι τα ζητήματα αυτά αντιμετωπίζονται από κοινού. Μην ξεχνάτε επίσης ότι η Γαλλία είναι στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, ενώ η Γερμανία αναζητά έναν τρόπο για να μπει... Με τη συμφωνία να μοιραστούν τη θέση της στο Συμβούλιο Ασφαλείας, η Γαλλία θα εξισορροπήσει τη σχέση της με τη Γερμανία, επιμένοντας στην πολιτική και

την κυριαρχία. Όμως η Γαλλία δεν φαίνεται διατεθειμένη να παίξει αυτή την κάρτα.

Όμως αν επανέλθουμε πίσω στη ζώνη του ευρώ. Η ζώνη του ευρώ με τα δεκαοκτώ μέλη της πρέπει, οπωσδήποτε να χτίσει αλληλεγγύη τώρα, εάν θέλει να τη διατηρήσει. Και αν δεν κάνουμε τις απαραίτητες ενέργειες αμέσως, νομίζω ότι θα γλιστρήσουμε σιγά-σιγά στο θάνατο του ευρώ. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να αντιστρέψουμε αυτήν την προοπτική. Πάντα πιστεύαμε ότι η Ευρώπη ήταν μη αναστρέψιμη. Αντιλαμβανόμαστε τώρα ότι η Ευρώπη είναι πολύ πιο ευάλωτη από ό,τι εθεωρείτο μέχρι σήμερα.

Η «μεγάλη νύχτα» για τη ζώνη του ευρώ, λοιπόν, πότε θα είναι;

Θα είναι το γαλλο-γερμανικό ζευγάρι, υποστηριζόμενο από την Ιταλία με στόχο να δημιουργηθεί ένας φεντεραλισμός όπως αυτός που δημιουργείται ειδικά όταν υπάρχουν απειλές. Σήμερα, έχουμε δύο απειλές: Η πρώτη από αυτές είναι η εσωτερική απειλή. Είναι σαφές ότι υπάρχει μια κρίση που απαιτεί από εμάς να δράσουμε. Πώς; Χρειαζόμαστε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της πολιτικής, που πρέπει να υπερβαίνει τα όρια της Οικονομίας και των Οικονομικών. Και φυσικά να μην ξεχνάμε την κοινωνική διάσταση. Προς το παρόν, το γαλλο-γερμανικό ζευγάρι έχει άλλο όραμα και μπορεί να επικριθεί επειδή είναι βραχυπρόθεσμο. Αλλά σε γενικές γραμμές, οι Ευρωπαίοι έχουμε συνειδητοποιήσει ότι αν συνεχίσουμε έτσι, θα χάσουμε περισσότερα από το βάρος μας διεθνώς.

Η δεύτερη απειλή είναι εξωτερική και αφορά τις παγκόσμιες δυνάμεις. Γνωρίζουμε ότι οι Κινέζοι, οι Ινδοί, οι Βραζιλιάνοι και άλλοι είναι πιο ισχυροί, πιο ανταγωνιστικοί. Για ποιο λόγο; Επειδή δεν έχουν τις ίδιες συνθήκες, όπως εμείς για τους εργαζάτες και τους εργαζόμενους. Πρόκειται για χώρες οι οποίες δεν σέβονται τους εργαζόμενους και τα συνδικάτα. Εμείς, για να αναπτύξουμε τις δυνάμεις μας στο παγκόσμιο προσκήνιο, πρέπει να δρούμε πολύ έντονα και ενωμένοι. Υπάρχει η εκπαίδευσή μας, που είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο. Σε αυτόν τον τομέα, η Ευρώπη ξεπερνά τις Ηνωμένες Πολιτείες που το μόνο που έχουν είναι μια εξαιρετική ελίτ, η οποία συχνά είναι κατασκευασμένη από νεοεισερχόμενους (Ευρωπαίους, Κινέζους, Ιάπωνες). Στο πρόγραμμα της εκπαίδευσης λοιπόν έχουμε ένα μεγάλο πλεονέκτημα. Αλλά η Ευρώπη δεν έκανε τίποτα - και είμαι πολύ θυμωμένος μαζί της για αυτό! - για τη βασική εκπαίδευση. Τίποτα.

Να περάσουμε τώρα σε ένα άλλο ζήτημα που τελευταία γίνεται πολύς λόγος και αποτελεί μία από τις προτεραιότητες της Ελληνικής Προεδρίας. Πώς βλέπετε την ενοποίηση των τραπεζών;

Σε ορισμένες χώρες, η βοήθεια μέσω των κρατών σε τράπεζες που αντιμετώπιζαν πρόβλημα κατέληξε σε ένα είδος επανεθνικοποίησής τους. Το σχέδιό τους επιβλήθηκε από ένα διοικητικό συμβούλιο με εκπροσώπους από την κυβέρνηση. Κι' αυτό δεν είναι κάτι που περιμέναμε. Μια πιο άμεση βοήθεια για τις τράπεζες από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία δεν θα περάσει από τους μηχανισμούς που έχουν εφευρεθεί, ούτε κατ' ανάγκη από τα κράτη και τις κυβερνήσεις, θα ήταν κατά τη γνώμη μου πολύ πιο αποτελεσματική λύση. Στη συνέχεια, για να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν οι τράπεζες, είναι καλό να τους επιβάλλεται υψηλότερη παροχή. Αυτό γίνεται για να εξασφαλιστεί η σταθερότητα. Αλλά σήμερα ξέρετε τι κάνουν; μειώνουν την πίστωση. Έτσι, δεν μπορούν να δώσουν χρήματα σε κοινωνικά κινήματα, σε εταιρείες, με αποτέλεσμα να «στεγνώνει» η οικονομία. Στην Ευρώπη, οι επιχειρήσεις συνθίζουν να χρηματοδοτούνται σε μεγάλο βαθμό από τραπεζικά ιδρύματα ή άλλες εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης. Όταν στις Ηνωμένες Πολιτείες το ποσοστό χρηματοδότησης από τέτοιες πηγές είναι 25%, στην Ευρώπη είναι πάνω από 50%. Καταλαβαίνετε ότι οι τράπεζες διαδραματίζουν στην Ευρώπη πολύ πιο σημαντικό ρόλο απ' ό,τι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Δεν ξέρω αν η πολιτική που ακολουθείται είναι σωστή. Προφανώς έπρεπε να υπάρχουν νέοι κανόνες, διότι οι τράπεζες είχαν γίνει «τρελές». Η κρίση ήρθε, ποιός όμως την πλήρωσε; Εμείς, όλοι εμείς και αποκλειστικά εμείς.

Νομίζετε ότι οι τράπεζες είναι σε θέση να εφαρμόσουν μια τραπεζική ένωση; Έχουν επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη αυτής της απαίτησης;

Νομίζω ότι μόνο με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ότι θα μπορέσουν να το κατορθώσουν. Δεν νομίζω ότι οι Τράπεζες από μόνες τους θα μπορέσουν να ολοκληρώσουν την τραπεζική αυτή ένωση με αποκλειστικά δικά τους κεφάλαια. Μια πολιτική με τη μεγάλη υποστήριξη της ΕΚΤ θα εξακολουθήσει να είναι απαραίτητη. Δε χρειάζεται να χρησιμοποιήσουμε τον πολίτη και πάλι να τον «εκμεταλλευτούμε»: αυτό είδαμε ότι είναι μία υπερβολή για την Ευρώπη και είναι κάτι που κοστίζει πολύ ακριβά... *